

COMMISSIE DIERGEZONDHEID EN RIOOLOVERSTORTEN
 SLAAGDE NIET IN BEMIDDELINGSPOGING

De strijd tegen de riooloverstort

Rioolwater en rioolslib verontreinigen sinds de aanleg van de riolering menige watergang in agrarisch gebied. Hoge concentraties zwavelwaterstof, nitraten, sulfaten, ziekteverwekkers, zware metalen, organische microverontreinigingen en tal van andere stoffen die op de riolering worden geloosd, vormen voor het vee dat hieruit gedrenkt wordt één toxische cocktail. Vorig jaar februari bracht de Commissie Diergezondheid en Riooloverstorten het rapport 'Genezen en voorkomen' uit. De overeengekomen bemiddelingsoplossingen tussen waterschappen, gemeenten en boeren zijn zonder namen te noemen weergegeven. In het rapport staat dat de commissie één geval niet heeft kunnen vlottrekken. Dat ene geval betreft het bedrijf van Bosma. Wat is er sindsdien gebeurd met Bosma? Een persoonlijk relaas.

Uit mondelinge mededeling van veehouders blijkt dat bij het indienen van een klacht over te vaak functionerende overstorten overheden elke verantwoordelijkheid van zich afschuiven en de vervuiling bagatelliseren, omdat "de overstort een vergunning heeft". De vergunning wekt kennelijk de indruk dat de emissie van milieubelastende stoffen wordt gelegitimeerd. De vergunninghouder heeft blijkbaar het gevoel dat hij milieuvriendelijk handelt als hij zich aan zijn vergunning houdt. Maar zo werkt een vergunning niet: als schade kan worden aangetoond, is de vergunninghouder wel degelijk aansprakelijk. En de situatie wordt nog ernstiger als men zich niet houdt aan hetgeen in de vergunning wordt gesteld.

De bij de overstort betrokken overheden hebben in het verleden de veehouders zelden ingelicht over de aanwezigheid van overstorten en hebben de risico's daarvan verzwegen. Eén van de boeren die het niet eens was met de aanleg van een overstort op zijn sloot is Sjoerd Bosma uit De Wilgen (Friesland). Hem werd gezegd dat hij niets te vrezen had. De overstort zou de waterkwaliteit niet of nauwelijks verslechteren en voor de eventueel toch opgelopen schade verwees men naar de vergunning waarin gesteld werd dat de vergunninghouder verplicht was elke schade als gevolg van de overstort te vergoeden. Bosma heeft schade ondervonden en deze is nooit vergoed.

Bij Bosma ontstaan in 1981 de gezondheidsproblemen met het vee. In verband met de plaats van de stallen worden zijn koeien in twee groepen van elk 40 stuks op aparte grond beweide. Eén koppel krijgt water uit de

overstortslot, het andere uit een sloot waar geen overstort in de buurt is. Als in het voorjaar de problemen bij het koppel koeien dat uit de overstortslot drinkt beginnen, onderzoekt de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) het slootwater. De GD toont zwavelwaterstof aan in het slootwater en adviseert Bosma dit niet meer te gebruiken. Sindsdien verstrekt Bosma alleen nog leidingwater aan zijn koeien.

De GD heeft de bedrijfsvoering doorgeleefd en komt tot de conclusie dat de proble-

matiek niet aan de bedrijfsvoering valt te wijten. Opmerkelijk is dat het andere koppel de ziekteverschijnselen niet vertoont en dat nieuw aangeschaft vee dat nooit uit de overstortslot heeft gedronken gezond blijft. In 1981 zijn tien van de 40 koeien uit het koppel dat uit de overstortslot dronk gestorven. In de jaren '82 tot en met '84 zijn de overige koeien uit dit koppel op drie na overleden. De schade is groot. Bosma heeft een gerenommeerd fokbedrijf. Veel waardevolle fokprodukten zijn verloren gegaan. De rekeningen van de veearts lopen hoog op. Het water moet 's zomers naar de koeien gebracht worden, wat veel tijd vergt. Bovendien krijgt Bosma, vanwege de teruggelopen melkproduktie, een lager melkquotum toebedeeld dan waar hij zijn bedrijfsvoering op heeft afgestemd. Hoewel overstortregistraties ontbreken, berichten de overheden de veehouder dat de "overstort conform de vergunning werkt" en als Bosma om een schadevergoeding verzoekt, krijgt hij te horen dat hij eerst maar eens het causaal verband tussen zijn zieke koeien en de overstort moet aantonen - een wetenschappelijke klus van Wageningen - een afmetingen. Bosma is één van de eerste boeren die de overstortproblematiek op de politieke agenda weet te plaatsen. De landelijke aanpak van de problematiek verloopt moeizaam. Ook de overstort in de sloot bij Bosma blijft onacceptabel vaak overstorten. In 1998 spant hij een rechtszaak aan tegen de

Sjoerd Bosma bij de riooloverstort.

betrokken overheden. Hij eist vergoeding van de door hem geleden schade en een sanering van overstort en sloot.

In oktober 2000 verzoekt Tweede Kamerlid Pieter ter Veer van D66 de regering een commissie van wijze mannen in het leven te roepen om de eeuwigdurende vendetta's op het gebied van de riooloverstorten op te lossen. In 2001 wordt de Commissie Diergezondheid en Riooloverstorten ingesteld, met het doel het vastgelopen overleg tussen partijen opnieuw op gang te brengen, waarbij uiteenlopende meningen over oorzaak van het probleem, mogelijke effecten en oplossingsmogelijkheden gehoord zouden worden. Eén van de veehouders die door de commissie is benaderd en gevraagd om mee te werken aan een bemiddelingspoging was Bosma. De commissie vroeg hem de opgestarte juridische procedure tegen de betrokken waterschappen en gemeente stop te zetten. Bosma heeft duidelijk aangegeven dat hij daartoe bereid is als er een goed bemiddelingsresultaat op tafel ligt.

In het gepubliceerde rapport noemt de commissie als uiteindelijke reden voor het falen van de bemiddeling in Bosma's geval de "terughoudendheid van de betrokken overheden en het feit dat ze niet bereid zijn hun eigen positie te heroverwegen, vanwege het mogelijke risico op precedentwerking". Naar de mening van de commissie is dit risico echter vrijwel uitgesloten. De commissie concludeert dan ook dat in de zaak Bosma voldoende aanknopingspunten bestaan om te kunnen spreken van een mogelijk terechte claim van de veehouder als gevolg van de riooloverstort.

Verjaard

De rechtbank heeft inmiddels de schadeclaim van Bosma verjaard verklaard. Gemeente en waterschap zijn niet bereid in te gaan op de bemiddelingspoging van de commissie. Zij vinden dat Bosma tegen het vonnis in hoger beroep moet gaan en dat de rechter moet uitmaken of zij als overheid hebben gefaald. Zolang de rechter daarover geen uitspraak doet, zullen zij geen bijdrage leveren in een schadevergoeding. Gemeente en waterschappen leggen de beoordeling van deze van regeringswege ingezette commissie, die over de nodige deskundigheid beschikt, dus naast zich neer. Ondanks dat de regering om dit onderzoek én oordeel heeft gevraagd. Bosma vecht inmiddels in hoger beroep de verjaring aan.

De commissie is er wel ingeslaagd te bemiddelen bij een mogelijke oplossing voor de actuele problemen. Het slib in de over-

stortsloot is inmiddels door het waterschap afgevoerd. De overstort zelf is "nog niet geheel opgeheven". Tijdens het bemiddelen blijkt dat het waterschap ervan overtuigd is dat de overstort voor het eind van 2002 wordt gesloten en dat er in dat geval geen vergunning meer nodig is voor de overstort. Ook de gemeente geeft in het gesprek met de commissie aan dat de overstort wordt gesloten. Bovendien staat in het gemeentelijk rioleringsplan dat de overstort zal worden opgeheven. Bosma was dan ook zeer verbaasd toen op een goede dag een geheel nieuwe overstortput geplaatst werd op de plaats van de oude. Onbegrijpelijk werd het toen de gemeente de nieuw geplaatste overstort vervolgens liet dicht metselen. Bij navraag werd duidelijk dat de voorkeur van de gemeente uitgaat naar een dichtgemetselde overstort die bij calamiteiten weer kan worden opengebroken.

Bosma houdt zijn hart vast. Wordt het dan geloosde slib uit de overstort weer uit de sloot verwijderd? Wordt de overstort daarna opnieuw dichtgemetseld? En hoe zit het met de Wvo-vergunning? Met de overstortgeschiedenis van de afgelopen twintig jaar nog vers in het geheugen heeft hij weinig vertrouwen in het handelen van zowel gemeente als waterschap. ❏

drs. M. Truijens-Hagesteijn
(Digitalis Milieu Advies)

INFORMATIE

Minicursussen riolering

Speciaal voor de rioleringsbeheerder geeft Stichting RIONED op 11 maart negen korte cursussen over riolering op één dag. In deze praktijkgerichte cursussen komen alle facetten van de riolering aan bod.

De deelnemers kunnen op deze dag twee cursussen volgen: één 's ochtends en één 's middags. Belangstellenden kunnen uit de volgende onderwerpen kiezen:

- wadi's: ontwerp en onderhoud.
Wadi's gedragen zich in elke wijk anders. In deze cursus komen technische grondslagen aan de orde, maar ook financiële afwegingen.
- gebruik van de Leidraad Riolering.
De nieuwe Leidraad Riolering is uit (zie pagina 10). In deze cursus leert de deelnemer efficiënt werken met de leidraad.

- voorkomen van regenwateroverlast.

Door de klimaatsverandering komt overlast door overvloedige regen in de stad vaker voor. Hoe kan de rioolbeheerder hiermee omgaan?

- effectief beheer van pompen en gemalen.
Aanschaf van pompen en gemalen vormt ongeveer 20 procent van de kosten van het totale rioleringsbeheer. In de leidraad wordt een module opgenomen over gemaalbeheer. Deze cursus vormt een voorproefje.

- drukriolering: kan het beter?
Een cursus over knelpunten en oplossingen voor de gevoelige drukriolering.

- communiceren met burgers.
Om draagvlak te creëren voor efficiënt rioolgebruik is voorlichting aan gebruikers nodig. Deze cursus biedt handvatten voor beter communicatie.

- aanpak van grondwateroverlast.
Praktijkvoorbeelden om overlast van grondwater te voorkomen of te beperken.

- planmatige aanpak van inspectie en reiniging.
Praktische cursus over het efficiënt plannen van inspectie en reiniging van riolen.

- praktische en zorgvuldige aanbesteding.
Aanbesteding gaat gepaard met vele regels. Deze cursus gaat in op alle valkuilen, praktische oplossingen en kansen.

De cursussen vinden plaats in Utrecht. Een halve dag (één cursus) kost voor begunstigers van RIONED 200 euro, voor niet-begunstigers 400 euro. Een hele dag kost voor begunstigers 300 euro, voor niet-begunstigers 600 euro. Deelnemers die zich vóór 1 februari opgeven krijgen 50 euro korting. ❏

Voor meer informatie:
Stichting RIONED (0318) 63 11 11.

Kopijsluiting

Als u een bijdrage wilt leveren aan H_2O , dan moet deze minimaal twee weken voor eventuele plaatsing op de redactie binnen zijn. De kopijsluiting voor een volgend nummer is dus altijd op de dag dat H_2O uitkomt. Foto's en ander grafisch materiaal bij een artikel s.v.p. per post opsturen!